

Kriteriji za odmero kazni pri sodiščih v Sloveniji

V maju leta 1964 je inštitut za kriminologijo pravne fakultete v Ljubljani dokončal raziskavo o tem, po kakšnih kriterijih in kako sodišča v Sloveniji odmerjajo kazni za določena kazniva dejanja. V pričujočem članku prikazujemo rezultate te raziskave.

Vodja raziskave: dr. Magda Bayer, svetnik za statistiko kriminalitete v republiškem zavodu za statistiko SR Hrvatske.

Sodelavec: Boris Uderman, strokovni sodelavec inštituta za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani.

Viri financiranja: Sklad Borisa Kidriča v Ljubljani in republiški sekretariat za pravosodno upravo SR Slovenije.

Namen raziskave

Z raziskavo smo hoteli ugotoviti, ali obstajajo kakšni ustaljeni kriteriji, ki jih sodniki uporabljajo pri izrekanju kazni. Naš kazenski zakonik dopušča sodniku razmeroma široke možnosti za oblikovanje lastnih meril. Vendar pa daje zakonik tudi nekaj smernic. Rezultati naše raziskave naj bi po eni strani pokazali, ali se sodniki pri odmeri kazni držijo teh smernic, po drugi strani pa, ali oblikujejo in kako oblikujejo svoje lastne kriterije.

K tej raziskavi nas je posebej spodbudilo tudi dejstvo, da se v zadnjih letih pri sodiščih v Sloveniji opaža tendenca k izrekanju minimalnih kazni. Rezultati raziskave naj bi pokazali, ali je ta tendenca posledica neznatnega pomena storjenih kaznivih dejanj, ali pa se minimalne kazni izrekajo tudi v hujših primerih.

Zajeta populacija

Zaradi bistveno različnih zakonskih predpisov o sankcijah, ki se morejo uporabiti za polnoletne oziroma za mladoletne osebe, so zajete v raziskavo samo polnoletne osebe (z

izpolnjenim 18. letom starosti), in to tiste, ki jim je bila pravnomočno izrečena kakšna kazenska sankcija.

Bili smo mnenja, da je treba pri analizi izrečenih kazni predvsem upoštevati kazni, ki je za določeno kaznivo dejanje z zakonom zagrožena, ker ta daje sodniku možnost izbora. Po drugi strani pa so okoliščine, ki vplivajo na kazni, v veliki meri odvisne od narave posameznega kaznivega dejanja. Posamezna kazniva dejanja ali vsaj posamezne skupine kaznivih dejanj so storjene v različnih situacijah in ob različnih okoliščinah. Zato smo se odločili, da bomo v naši raziskavi proučili osebe, obsojene za posamezna kazniva dejanja. Pri tem smo si prizadevali, da bi izbrali kazniva dejanja, ki imajo po številu obsojenih kot po svoji teži in tipičnosti določen pomen.

Da bi bil obseg zajetih primerov čimbolj popoln, smo v našo raziskavo vključili vse polnoletne osebe, ki so bile v letu 1961 od vseh rednih sodišč v Sloveniji obsojene za izbrana kazniva dejanja. Tako smo zajeli razdobje, v katerem ni prišlo do sprememb niti v zakonskih predpisih niti pri praktičnem izvajanju teh predpisov, kar je bilo po našem mnenju prav tako bistveno za objektivnost rezultatov.

Prvotno smo imeli namen, da bi med drugim tudi proučili, kako je vplivala na izrečeno kazni okoliščina, da je storilec kaznivega dejanja zmanjšano prišteven, dalje, da je samo poskusil storiti dejanje, kakor tudi to, da je pri storitvi dejanja sodeloval samo kot pomagač. Toda v zajeti populaciji je bilo število takih primerov tako majhno, da vpliva teh okoliščin nismo mogli raziskati. Ker pa gre tu za primere, ki so bistveno različni od drugih, smo iz zajete populacije predhodno izločili vse obsojence, pri katerih so obstajale omenjene okoliščine. Tako smo v nadrobno analizo končno vzeli tole populacijo obsojencev:

Kaznivo dejanje	Z zakonom zagrožena kazni	Število obsojencev
Tatvina — čl. 249 KZ	zapor najmanj 3 mesecev ali strogi zapor do 5 let	1216
Velika tatvina — čl. 250 KZ	strogi zapor do 10 let	257
Poneverba — čl. 322 odst. 1 KZ	zapor najmanj 3 mesecev ali strogi zapor do 5 let	277
čl. 322, odst. 2 KZ	strogi zapor do 10 let	52
Huda telesna poškodba (brez trajnih posledic) — čl. 141 odst. 1 KZ	zapor najmanj 6 mesecev ali strogi zapor do 5 let	220

Metode obdelave in analize podatkov

Podatke smo zbrali z anketnim vprašalnikom, ki je obsegal vprašanja o obsojencu, o okoliščinah, v katerih je bilo dejanje storjeno, in o izrečeni kazni. Anketne vprašalnike so izpolnjevali pravniki s sodno prakso, ki so uporabljali kot vir podatkov sodni spis.

Namen naše raziskave je bil ugotoviti, katere okoliščine so zares pomembno vplivale na odločitev o kazni. Zato smo pri analizi rezultatov upoštevali vse okoliščine, za katere smo v anketi ugotovili, da so v posameznem primeru obstajale, ne glede na to, ali jih je sodišče v obrazložitvi sodbe navedlo za obteževalne ali olajševalne.

Da bi ugotovili, ali je posamezna okoliščina vplivala na izrečeno kazen, smo razvrstili obsojence po tem, ali je pri njih ta okoliščina obstajala in v kakšnih oblikah se je kazala. Te skupine smo medsebojno primerjali glede na izrečeno kazen. Namen primerjave je bil, da se ugotovi, ali se kazni, izrečene obsojencem, pri katerih so določene okoliščine obstajale, bistveno razlikujejo od kazni, izrečenih obsojencem, pri katerih te okoliščine niso obstajale.

Pri tem je bilo treba rešiti vprašanje, kako izolirati vpliv posamezne okoliščine na izrečeno kazen, ko praviloma v vsakem konkretnem primeru obstaja več okoliščin, od katerih nekatere delujejo obteževalno, druge pa olajševalno. Zaradi kvalitativne narave večine pregledanih okoliščin smo to vprašanje v naši analizi reševali z oblikovanjem glavnih skupin in podskupin. Preden smo začeli ugotavljati vpliv določene okoliščine na kazen, smo si prizadevali, da bi izoblikovali glavne skupine. Te smo sestavili iz obsojencev, pri katerih so bile druge okoliščine (ki so mogle istočasno vplivati na kazen) enake. Šele znotraj tako izoblikovane glavne skupine smo obsojence delili v podskupine glede na okoliščino, katere vpliv smo opazovali. Značilnost razlik pri izrečenih kaznih med posameznimi podskupinami smo preizkušali z uporabo hi-kvadrat testa. Razliko smo šteli za značilno, kadar je verjetnost, da razlike ni, znašala 0,05 ali manj. V takem primeru smo menili, da je opazovana okoliščina vplivala na izrečeno kazen.

V izpeljavi zgoraj opisanega sistema skupin in podskupin nismo mogli iti do kraja. Pri oblikovanju glavnih skupin smo namreč mogli izključiti istočasno vpliv samo nekaterih posebej značilnih okoliščin. Izenačevanje obsojencev v glavnih skupinah glede na vse okoliščine (razen opazovanih) bi nas namreč privedlo do številčno premajhnih skupin. Ker sta stek in prejšnja obsodba imela velik

vpliv na kazen, smo vedno izključili njihov vpliv, preden smo začeli proučevati vpliv drugih okoliščin. To smo storili tako, da smo glede na ti dve okoliščini sestavili štiri glavne skupine obsojencev:

1. Prvič obsojeni — obsojeni za eno kaznivo dejanje.

2. Prej obsojeni — obsojeni za eno kaznivo dejanje.

3. Prvič obsojeni — obsojeni za več kaznivih dejanj v steku.

4. Prej obsojeni — obsojeni za več kaznivih dejanj v steku.

Tako smo dobili skupine, v katerih so bili obsojenci izenačeni glede na prejšnjo obsodbo in stek. Znotraj tako sestavljenih skupin smo razvrstili obsojence v podskupine po posamezni okoliščini, katere vpliv na kazen smo proučevali. Postopek je razviden iz tabel 1 in 2, ki sta navedeni niže.

Poleg povratka in steka smo izključili samo še vpliv tiste okoliščine, za katero smo ugotovili, da se z opazovano kombinira na tak način, da bi prišlo do popačenega rezultata, če ne bi njenega vpliva izključili.

Ker je bilo od oseb, ki smo jih zajeli z našo raziskavo, največ obsojenih za tatvino, smo mogli pri teh obsojencih iti najdalj z našimi raziskovanji in pri njih proučiti vpliv največjega števila okoliščin. Pri tistih, ki so bili obsojeni za druga kazniva dejanja, smo imeli zaradi mnogo manjšega števila primerov in zaradi sprejete delovne metode manj možnosti za raziskovanje.

Rezultate smo glede na naravo problematike analizirali v dveh smereh. Po eni strani smo si prizadevali ugotoviti, katere okoliščine so na splošno v večji meri vplivale na izrečeno kazen. Po drugi strani pa smo skušali proučiti, kako se je ta njihov vpliv pokazal. Zato bomo tudi tu prikazali rezultate s teh dveh aspektov.

Katere okoliščine so vplivale na kazen

Pri sestavljanju načrta za našo raziskavo se je bilo treba odločiti, za katere okoliščine bomo zbirali podatke, da bi mogli ugotoviti kriterije, ki jih uporabljajo sodišča pri odmeri kazni. Trudili smo se, da bi z našo raziskavo zajeli predvsem tiste okoliščine, ki bi jih morala sodišča upoštevati na temelju zakona, pa naj že izhaja takšna obveznost direktno ali indirektno iz zakonskih predpisov. Toda da bi ugotovili, ali in kako so sodišča neodvisno od zakona oblikovala lastne kriterije, smo v našo raziskavo zajeli tudi okoliščine, o katerih zakonik pri odmeri kazni sploh ne govori. Pri izboru teh okoliščin smo bili toliko omejeni, da smo lahko zbrali po-

datke samo o tistih okoliščinah, ki so bile evidentirane v sodnih spisih.

Čeprav je težko in gotovo nemogoče v posameznem primeru popolnoma ločiti objektivne od subjektivnih okoliščin, ker vsaka okoliščina vsebuje tako objektivne kakor subjektivne elemente, se bomo v naši razlagi zaradi boljše preglednosti vendarle najprej dotaknili tistih okoliščin, ki govore pretežno o samem dejanju, potem pa okoliščin, ki se nanašajo predvsem na storilca.

Tatvina, velika tatvina in poneverba

1. Okoliščine, ki se pretežno nanašajo na samo dejanje, so imele velik vpliv na kazen. To velja že za število storjenih kaznivih dejanj. Čim večje je bilo število le-teh, tem strožje so bile kazni. Takšna praksa sodišč je v skladu z zakonskimi predpisi, ker 46. čl. KZ določa poostritev kazni v primeru steka.

Posebno izrazit vpliv na kazen, izrečeno storilcem vseh premoženjskih kaznivih dejanj, je imela vrednost prisvojenih predmetov. Obsojencem, ki so si prilastili predmete majhne vrednosti, so bile izrečene zelo blage kazni, a z vrednostjo prisvojenih predmetov je rasla tudi strogost kazni. Tudi za takšno prakso sodišč lahko najdemo utemeljitev v našem zakoniku. Že 38. čl. KZ navaja, da se je treba pri odmeri kazni ozirati na »stopnjo ogrožanja ali kršitve zavarovane dobrine«. Sem pa je mogoče šteti tudi vrednost prisvojenega premoženja. Poleg tega je pri celi vrsti kaznivih dejanj premoženjske ali ekonomske narave prav vrednost prisvojenih predmetov oziroma velikost nastale škode odločilna za milejšo ali ostrejšo zakonsko kvalifikacijo (glej npr. čl. 213, 234 odst. 3, 250 odst. 2, 254 odst. 3, 258 odst. 2, 259, 314 odst. 2, 322 odst. 2 KZ). Zato lahko vidimo v upoštevanju te okoliščine pri odmeri kazni za kazniva dejanja znotraj določene kvalifikacije le nadaljnje izvajanje načela, ki ga je postavil zakonik sam.

Način storitve kakor tudi situacija, v kateri je bilo kaznivo dejanje storjeno, sta prav tako vplivala na kazen. To se je pokazalo v strožjem kaznovanju storilcev, ki so zakrivili žepne tatvine, in tistih, ki so zakrivili tatvino tako, da so izkoristili in zlorabili svoje bližnje razmerje do oškodovanca (tatvina, storjena v škodo delodajalca, stanodajalca ali sostanovalca in pod.). Zakonik o teh okoliščinah ne govori posebej kot o obteževalnih, a tudi ne šteje takih primerov med kvalificirane tatvine po členu 250 KZ. Upoštevanje teh okoliščin pri odmeri kazni bi moglo izhajati samo iz obćih smernic 38. člena KZ, po

katerih bi bilo treba pri odmeri kazni poleg drugega upoštevati »okoliščine, v katerih je bilo dejanje storjeno«.

Rezultati naše raziskave so pokazali, da sodišča ne sprejemajo vedno stališča zakona o vplivu, ki bi ga določena okoliščina morala imeti na kazen. To smo ugotovili za okoliščino »vlamljanja ali vdiranja«, zaradi katere se tatvina spremeni v veliko tatvino in bi se morala po čl. 250 KZ kaznovati s kaznijo, ki je dvakrat strožja od kazni, predpisane za navadno tatvino. Primerjali smo kazni, izrečene za navadno tatvino, s kaznimi, izrečenimi za tatvino, storjeno z »vlamljanjem ali vdiranja« samo po sebi niso imela za posebej kazni, izrečene tema dvema skupinama storilcev kaznivih dejanj, po strogosti ne razlikujejo dosti med seboj, razen če pri vlomu ne obstajajo še kakšne druge obteževalne okoliščine. Sodišča so namreč pri odmeri kazni za vlomno tatvino v zelo veliki meri izkoriščala možnost omilitve kazni, ki jim jo daje zakonik v čl. 43 t. 2. Iz tega smo sklepali, da sodišča okoliščino »vlamljanja in vdiranja« samo po sebi niso imela za posebej obteževalno in da ji vsekakor niso dajala tistega pomena, ki ji ga daje kazenski zakonik s predpisano kaznijo.

Ko smo preiskovali, ali je vplivala na kazen tudi vrsta ali posebnost ukradenih predmetov, smo ugotovili, da so bili tatovi koles mnogo strožje kaznovani, kot pa tisti, ki so ukradli druge predmete. V zakoniku ne bi mogli najti kakšno določeno utemeljitev za upoštevanje te okoliščine. Slovenska sodišča so torej sama izoblikovala ta kriterij. Razlog, zakaj so tatvine koles strožje kaznovali, je očitno generalnoproventiven. V Sloveniji je namreč kolo kot prevozno sredstvo zelo razširjeno. Uporabljajo ga zlasti delavci, ko odhajajo na delo. S strožjimi kaznimi naj bi se preprečile tatvine, ki ovirajo uporabo tega pomembnega prometnega sredstva.

Naš kazenski zakonik ne predvideva strožjega kaznovanja premoženjskih kaznivih dejanj, če so storjena v škodo družbenega premoženja. Z našo raziskavo smo hoteli ugotoviti, ali so sodišča to okoliščino vseeno upoštevala pri odmeri kazni. Vendar pomembnega vpliva nismo mogli dognati, niti takrat ne, ko je storilec storil tatvino pri svojem delodajalcu (t. j. v delovni organizaciji, pri kateri je bil zaposlen). Med spredaj omenjenimi primeri tatvin, storjenih z izkoriščanjem zaupanja, ki so se strože kaznovali, so zajete v glavnem le tatvine zasebnega premoženja. Celó obsojeni za poneverbo nikakor niso strože kaznovani od obsojenih za tatvino, čeprav gre pri prvih izključno le za osebe, ki so dejanje storile z izkoriščanjem zaupanja,

in to v škodo družbenega premoženja. Takšni rezultati bi kazali na to, da je razmerje delavec — delodajalec napravilo na sodnike vtis samo, kadar je šlo za konkretno oškodovanega delodajalca kot fizično osebo.

2. Izmed okoliščin, ki so v glavnem povezane s storilčevo osebnostjo, je imela nedvomno največji vpliv na kazen prejšnja obsodba. To je hkrati tudi okoliščina, o kateri naš kazenski zakonik izrecno govori, ko v 40. čl. poudarja, da je treba pri odmeri kazni prejšnjo obsodbo posebej upoštevati. Poleg tega je v členu 40 a KZ predvidena tudi možnost posebno strogega kaznovanja večkratnih povratnikov. Po določilih obeh teh členov je treba pri odmeri kazni povratnikom poleg drugega posebej upoštevati istovrstnost prej storjenih kaznivih dejanj.

Sodišča so to okoliščino zlasti v veliki meri upoštevala pri uporabi pogojne obsodbe, ki so jo prej obsojenim izrekala mnogo manj kot primarnim storilcem kaznivih dejanj. Niso pa bili vsi povratniki enako strogo kaznovani. Ko so jim sodišča odmerjala kazen, so upoštevala takó vrsto prej storjenih kaznivih dejanj kakor število prejšnjih obsodb. Povratniki, ki so prej storili istovrstna kazniva dejanja, kakor tudi tisti, ki so bili prej večkrat obsojeni, so bili kaznovani strože od onih, ki kot povratniki niso pokazali tako nevarnega stanja.

Ko naš kazenski zakonik v 38. členu na splošno govori o okoliščinah, ki jih je treba pri odmeri kazni upoštevati, omenja tudi »obnašanje storilca po storjenem kaznivem dejanju«. V zvezi s tem smo pri obsojencih za tatvino in poneverbo raziskovali, ali je na kazen vplivala okoliščina, da je obsojenec poravnal povzročeno škodo. Pri obsojencih za tatvino smo tudi proučevali, kakšen vpliv je imela na kazen okoliščina, da je obsojenec dejanje priznal. Ugotovili smo, da sta obe ti dve okoliščini vplivali na kazen tako, da se je pogojna obsodba pri tistih, ki so škodo poravnali kot tudi pri tistih, ki so dejanje priznali, bolj pogosto uporabljala kot pri onih, ki tega niso storili. Vendar se zdi, da vpliv priznanja ni bil posebno močan, ker se je očitno pokazal samo v primerih, pri katerih ni bilo posebno obteževalnih okoliščin.

Pri obsojenih za tatvino smo raziskovali, ali je na izrečeno kazen vplivala okoliščina, da je obsojenec imel družino, za katero je moral skrbeti. Ugotovili smo, da je takšna okoliščina povzročila večjo uporabo pogojne obsodbe, toda samo tedaj, kadar ni bilo okoliščin, ki so jih sodišča imela za obteževalne.

Huda telesna poškodba

1. Na odmero kazni za to kaznivo dejanje je imela velik vpliv okoliščina, da je bila poškodba prizadejana z nožem. Take poškodbe so namreč precej strože kaznovane kot druge poškodbe. Sicer pa obsojenci, ki smo jih proučevali, razen noža niti niso uporabljali drugega orožja. Hude telesne poškodbe so bile v drugih primerih storjene z drugimi sredstvi in ne z orožjem. Kar je pri tej okoliščini močno vplivalo na sodnike, je bila očitno konkretna nevarnost same poškodbe, kakor tudi dejstvo, da se more s takim orožjem povzročiti še hujša poškodba in celo smrt.

V našem kazenskem zakoniku je samo pri lahki telesni poškodbi predviden poseben, kvalificiran primer, in sicer, če je poškodba prizadejana z orožjem, medtem ko se pri hudi telesni poškodbi ta okoliščina ne omenja.

Naš kazenski zakonik pri odmeri kazni za kazniva dejanja zoper življenje in telo nič ne govori o rodbinskem razmerju med storilcem kaznivega dejanja in oškodovancem. Kljub temu smo raziskovali, ali je sorodstvo med storilcem in oškodovancem vplivalo na kazni, izrečene storilcem hude telesne poškodbe. Rezultati so pokazali, da se ta okoliščina pri odmeri kazni šteje toliko za olajševalno, da se je pri obsojencih, pri katerih je obstajala, v mnogo večji meri uporabljala pogojna obsodba, kot pa pri tistih, pri katerih te okoliščine ni bilo. Med poškodovanimi sorodniki je bila polovica zakoncev in to pretežno žena. Nadaljnjih 17 odstotkov zavzemajo bratje, ostalo pa so različni sorodniki, med katerimi na splošno ni staršev storilcev kaznivih dejanj, je pa nekaj njihovih otrok.

Ker nas je nekako presenetilo, da je omenjena okoliščina delovala olajševalno, smo povprašali o tem nekatere slovenske sodnike. Hoteli smo namreč preizkusiti naše rezultate in dobiti pojasnilo. Ob tej priložnosti smo ugotovili, da sodniki v resnici posebno milo ravnajo, če gre za telesne poškodbe med sorodniki. Obrazložili so takšen postopek s tem, da bi strože kazni samo zaostriale konflikt, ki ga je v družini povzročilo kaznivo dejanje. V takih primerih pogosto tudi sam oškodovanec zahteva milo kazen.

2. Prejšnja obsodba je imela, tako kakor pri obsojencih za premoženjska kazniva dejanja, tudi pri obsojencih za hudo telesno poškodbo velik vpliv na kazen. Toda ker je bilo število prej obsojenih tu občutno manjše in so se hujše oblike povratništva kazale mnogo redkeje, se vpliv vrste in števila prejšnjih obsodb na kazen ni pokazal v tolikšni meri kot pri obsojenih za premoženjska kazniva dejanja.

Naš kazenski zakonik ne omenja izzivanja kot olajševalne okoliščine, ki bi jo bilo treba upoštevati pri odmeri kazni za hudo telesno poškodbo. Toda pri lahki telesni poškodbi pa predvideva možnost, da se namesto kazni izreče samo sodni opomin, »če je bil storilec izzvan z nedostojnim ali surovim obnašanjem oškodovanca« (čl. 142 odstavek 3 KZ). Raziskovali smo, ali je ta okoliščina vseeno kaj vplivala na kazen tudi pri obsojencih za hudo telesno poškodbo. Ugotovili smo, da so sodišča štela izzivanje za olajševalno okoliščino in so izzvanim izrekala milejše kazni, kot pa tistim, ki niso bili izzvani.

Storilčevo obnašanje po storjenem dejanju je tudi tu vplivalo na kazen. Rezultati, ki smo jih dobili, namreč kažejo, da je bila pogojna obsodba v mnogo večji meri uporabljena pri tistih, ki so si po storjenem dejanju prizadevali, da bi pomagali oškodovancu, ali so se pozneje trudili, da bi se z njim spravili, kot pa pri tistih, ki tega niso storili.

Pobude, iz katerih je dejanje storjeno, so navedene samo med splošnimi smernicami za odmero kazni v 38. čl. KZ, medtem ko pri telesnih poškodbah v zakoniku niso omenjene. Ko smo raziskovali, ali je imel motiv, zaradi katerega je bila storjena huda telesna poškodba, vpliv na kazen, smo ugotovili, da sama vrsta motiva ni imela posebnega vpliva. Toda pri odmeri kazni se je upoštevalo, če je bilo dejanje storjeno brez posebne pobude, iz objestnosti. Obsojenci namreč, ki so dejanje storili iz objestnosti, brez povoda, so bili strože kaznovani od tistih, ki jih je k dejanju spodbudil kakšen motiv.

Kako so posamezne okoliščine vplivale na kazen

1. Že pri izboru vrste kazni se je pokazala močna tendenca k izrekanju milejših kazni, ki se pri sodiščih v Sloveniji na splošno opaža. Pri tem je treba razlikovati dve skupini primerov.

Prva skupina zajema obsojence za kazniva dejanja, za katera sta z zakonom alternativno zagroženi dve vrsti kazni: zapor ali strogi zapor. V tej skupini so sodišča v glavnem uporabljala samo milejšo kazen, t. j. zapor. Le v izrednih primerih, ko je prišlo do kombinacije več obteževalnih okoliščin, je bil izrečen strogi zapor. Zato se v tej skupini vpliv posamezne okoliščine na uporabo vrste kazni ni mogel pokazati.

V drugo skupino spadajo obsojenci za kazniva dejanja, za katera je z zakonom zagrožena samo kazen strogega zapora. Tudi tu

so sodniki vsekakor imeli možnost, da v primeru, ko obstajajo izrazito olajševalne okoliščine, izrečejo milejšo vrsto kazni, t. j. zapor (čl. 43 t. 2 KZ). To možnost so precej pogosto izkoriščali. Zato se je tudi v tej skupini vpliv posameznih okoliščin na uporabo vrste kazni samo deloma pokazal, a vsekakor je bil močnejši kot v prvi skupini. Rezultati kažejo na to, da je uporabo strogega zapora narekoval večinoma povratek, stek in velika vrednost prisvojenega premoženja.

Vpliv omenjenih okoliščin na odmero višine kazni je bil mnogo bolj pravilen. Višina kazni se je spreminjala pod vplivom večine teh okoliščin. Ker smo njihov vpliv raziskovali posebej pri pogojno in posebej pri nepogojno obsojenih, smo lahko ugotovili, da je bila višina pogojnih kazni vedno občutno nižja od višine nepogojnih kazni, kar kaže, da so sodniki v glavnem pogojno izrekli kratkotrajne kazni.

Toda čeprav je vpliv posameznih okoliščin na višino kazni očitno obstajal, so bile meje, v katerih se je kazal, zelo ozke. To zlasti zbuja pozornost, če upoštevamo široke možnosti za izbiro višine kazni, ki jih je zakonik dal sodiščem. Tako se je na primer za tatvino lahko izrekla kazen v razponu od treh mesecev zapora do petih let strogega zapora. Toda 82 odstotkov vseh izrečenih kazni se giblje v mejah od enega do šestih mesecev zapora. Dolgotrajne kazni se praviloma niso izrekale niti takrat, kadar so obstajale okoliščine, ki so jih sodišča sicer očitno štela za obteževalne. Vpliv posamezne olajševalne ali obteževalne okoliščine se je torej v glavnem skrčil na to, da so v primerih, ko so takšne okoliščine obstajale, bile kazni za kakšen mesec nižje ali višje kot takrat, ko te okoliščine niso obstajale.

Pri proučevanju vpliva, ki so ga posamezne okoliščine imele na večjo ali manjšo uporabo **pogojne obsodbe**, se nam je v prvi vrsti vsililo vprašanje, ali so te okoliščine identične s tistimi, ki se upoštevajo pri izbiri vrste in višine kazni, ali pa gre tu za kakšne posebne okoliščine. Iz določil našega kazenskega zakonika (čl. 48 odst. 4) bi izhajalo, da je pri uporabi pogojne obsodbe težišče na pozitivni prognozi. Torej bi morale na uporabo pogojne obsodbe vplivati okoliščine, ki kažejo na to, da bo obsojenec tudi brez izvršitve kazni v prihodnje prenehal s kaznivimi dejanji.

Iz naših rezultatov izhaja, da je vsaka izmed spredaj navedenih okoliščin, ki so na splošno imele vpliv na kazen, vplivala na odločitev o uporabi pogojne obsodbe. Toda težko bi se postavili na stališče, da so med

njimi samo take, ki omogočajo pozitivno ali negativno prognozo o bodočem obnašanju obsojenca. Vsekakor je pri postavljanju takšne prognoze pomembno, ali je bil obsojenec tudi že prej obsojen. Tudi iz dobrega storilčevega obnašanja po storitvi dejanja in iz njegovega prizadevanja, da bi odvrnil posledice svojega dejanja, se da do neke mere sklepati o njegovi pozitivni usmerjenosti v prihodnosti. Toda ali se more postaviti prognoza o prihodnjem obsojenčevem obnašanju na temelju tega, da si je prilastil predmete večje ali manjše vrednosti, da si je prisvojil prav kolo ali da je povzročil bolj ali manj nevarno telesno poškodbo? Rezultati so nas pripeljali do sklepa, da sodišča uporabi pogojne obsodbe niso vedno dajala kakšnega posebnega pomena. Ta institut so zelo pogosto štela kratko in malo za eno od stopenj na obči lestvici kazni, razporejenih po težini. Vendar je treba poudariti, da so okoliščine, ki so stalno povezane z vprašanjem pozitivne ali negativne prognoze (zlasti prejšnja obsodba), imele razmeroma večji vpliv na izrekanje ali neizrekanje pogojne obsodbe, kakor pa okoliščine, ki nimajo zveze z vprašanjem prognoze.

2. Končno smo skušali v okviru dobljenih rezultatov odgovoriti na vprašanje, **katere okoliščine so odigrale najpomembnejšo vlogo pri odmeri kazni.** Ugotavljanje takih okoliščin bi bilo izredno pomembno za to, da bi mogli videti, kakšen namen so zavestno ali

nezavedno imela sodišča, ko so kaznovala storilce kaznivih dejanj, zajete v našo raziskavo.

Večina oznak v naši raziskavi je bila kvalitativne in ne kvantitativne narave. Hkrati so bile tudi možnosti grupiranja posameznih znakov zelo različne. Zato nismo mogli pri vsaki okoliščini meriti jakosti njenega vpliva na kazen na isti način, s preciznim merilom, ki bi nam omogočilo primerjavo in nas pripeljalo naravnost do cilja. Na zastavljeno vprašanje smo zato mogli samo deloma in to le posredno odgovoriti.

a) Kadar gre za kazniva dejanja **zoper premoženje**, se zdi, da igra prevladujočo vlogo pri odločanju o kazni predvsem objektivni dogodek, namreč, koliko in kaj je bilo prisvojeno in koliko dejanj je bilo storjenih. Na tabeli 1 smo prikazali, kako je vplivala vrednost prisvojenih predmetov na uporabo pogojne obsodbe in vrste kazni pri obsojencih za vsa proučena premoženjska kazniva dejanja (tatvino, veliko tatvino in poneverbo). Iz nje lahko razberemo, da se uporaba pogojne obsodbe občutno zmanjšuje z večjo škodo. Strogi zapor se za obsojence, ki so si prilastili stvari majhne vrednosti, sploh ni uporabljal. V nekoliko večji meri ga je mogoče najti šele v skupini obsojencev, ki so si prilastili stvari zelo velike vrednosti. Pri tem nas preseneča, da moremo takšno obravnavanje opaziti ne samo v skupini primarnih

Tabela 1

Prejšnja obsodba Vrednost prisvojenih predmetov v dinarjih	Skupaj	Zapor		Strogi zapor
		pogojno	nepogojno	
Prvič obsojeni	787 (100)	591 (75)	182 (23)	14 (2)
pod 10 000	218 (100)	189 (87)	29 (13)	—
10 000 do 20 000	247 (100)	203 (82)	44 (18)	—
20 000 do 50 000	199 (100)	137 (69)	62 (31)	—
50 000 do 100 000	54 (100)	35 (65)	18 (33)	1 (2)
100 000 in več	69 (100)	27 (39)	29 (42)	13 (19)
hi-kvadrat (nepogojni zapor in strogi zapor skupaj) = 75,9 značilen na nivoju 0,001 C (koeficient kontingence) . . . . . = 0,29				
Prej obsojeni	473 (100)	158 (33)	282 (60)	33 (7)
pod 10 000	128 (100)	50 (39)	77 (60)	1 (1)
10 000 do 20 000	136 (100)	54 (40)	77 (56)	5 (4)
20 000 do 50 000	136 (100)	39 (29)	89 (65)	8 (6)
50 000 do 100 000	38 (100)	9 (24)	21 (55)	8 (21)
100 000 in več	35 (100)	6 (17)	18 (52)	11 (31)
hi-kvadrat (nepogojni zapor in strogi zapor skupaj) = 12,2 značilen na nivoju 0,05 C (koeficient kontingence) . . . . . = 0,16				

storilcev kaznivih dejanj, temveč tudi pri povratnikih. Vpliv vrednosti prisvojenega imetja je vsekakor v tej zadnji skupini nekoliko slabši, kar je treba pripisati dejstvu, da je tu na kazen in še posebej na uporabo pogojne obsodbe vplivala tudi teža in nevarnost povratka. Očitno je, da teža in nevarnost povratka nikakor nista edini kriterij.

1. Obsojenci za tatvino, veliko tatvino in poneverbo, ki so storili samo eno kaznivo dejanje (tabela 1, v oklepajih odstotki).

Podobno se je pokazal vpliv vrednosti prisvojenega imetja pri višini kazni, kakor

to vidimo iz podatkov, prikazanih v tabeli 2. Kazni, ki so trajale več kot šest mesecev, zlasti pa tiste, ki so trajale eno leto in več, so bile v glavnem izrečene samo obsojencem, ki so si prisvojili stvari večje vrednosti. To se je pokazalo v skupini že prej obsojenih gotovo v enaki meri kot v skupini primarnih storilcev kaznivih dejanj.

2. Nepogojni obsojenci za tatvino, veliko tatvino in poneverbo, ki so storili samo eno kaznivo dejanje (tabela 2, v oklepajih so navedeni odstotki).

Tabela 2

Prejšnja obsodba Vrednost prisvojenih predmetov v dinarjih	Skupaj	Do 3 mesecev	Nad 3 do 6 mesecev	Nad 6 mesecev do 1 leta	1 leto in več
Prvič obsojeni	196 (100)	94 (48)	70 (36)	9 (4)	23 (12)
pod 10 000	29 (100)	25 (86)	4 (14)	—	—
10 000 do 20 000	44 (100)	30 (68)	14 (32)	—	—
20 000 do 50 000	62 (100)	29 (47)	30 (48)	3 (5)	—
50 000 do 100 000	19 (100)	7 (37)	10 (53)	1 (5)	1 (5)
100 000 in več	42 (100)	3 (7)	12 (29)	5 (12)	22 (52)
hi-kvadrat (zapor nad 6 mesecev ves zajet v eno skupino) = 113,1 značilen na nivoju 0,001 C (koeficient kontingence) . . . . . = 0,60					
Prej obsojeni	315 (100)	111 (35)	133 (42)	30 (10)	41 (13)
pod 10 000	78 (100)	43 (55)	30 (39)	4 (5)	1 (1)
10 000 do 20 000	82 (100)	31 (38)	38 (46)	8 (10)	5 (6)
20 000 do 50 000	97 (100)	27 (28)	52 (54)	9 (9)	9 (9)
50 000 do 100 000	29 (100)	7 (24)	10 (35)	3 (10)	9 (31)
100 000 in več	29 (100)	3 (10)	3 (10)	6 (21)	17 (59)
hi-kvadrat (zapor nad 6 mesecev ves zajet v eno skupino) = 87,9 značilen na nivoju 0,001 C (koeficient kontingence) . . . . . = 0,47					

Med našo raziskavo se je pokazalo, da je od vseh okoliščin, ki se v glavnem nanašajo na storilčevo osebnost, najmočnejše vplivala na kazen prejšnja obsodba. Zato smo skušali primerjati vpliv te okoliščine z vplivom pretežno objektivnih okoliščin, da bi ugotovili, kateri vpliv je bil močnejši. To smo naredili pri obsojencih za tatvino, in sicer zaradi večjega števila zajetih primerov, kakor tudi zato, ker je problem povratništva prav pri kriminaliteti te vrste posebno pereč.

Zaradi te primerjave smo sestavili dve skupini obsojencev. V prvo skupino smo uvrstili obsojence, pri katerih so obstajale takšne obteževalne okoliščine, ki so se izrazito nanašale na objektivni dogodek, medtem ko hkrati ni bilo okoliščine prejšnje ob-

sojenosti. To je bila skupina oseb, obsojenih za več kaznivih dejanj v steku, ki prej sploh niso bile nikoli obsojene. Struktura skupine kaže, da se tu obteževalna okoliščina steka kombinira z obteževalno okoliščino večje vrednosti prisvojenega imetja, ker so tudi dejanja v steku po večini premoženjske narave. To skupino smo primerjali z obsojenci, ki so storili samo eno kaznivo dejanje in si glede na to v povprečju prisvojili manj, a je bila pri njih izrazito poudarjena okoliščina povratka. To so namreč povratniki, ki so bili prej najmanj trikrat obsojeni, in od tega vsaj enkrat za istovrstna dejanja.

Ko smo ti dve skupini obsojencev primerjali glede na uporabo pogojne obsodbe, smo ugotovili, da se ta institut v mnogo večji meri uporablja pri skupini primarnih sto-

rilcev kaznivih dejanj, kakor pa pri povratnikih. Sodišča so torej pri uporabi pogojne obsodbe očitno bolj upoštevala subjektivno okoliščino prejšnje obsojenosti, kot pa omejene objektivne okoliščine.

Ko pa smo primerjali višino kazni, izrečenih vsaki od teh dveh skupin, smo prišli do prav nasprotnih rezultatov. V skupini tistih, pri katerih so kot obteževalne obstajale objektivne okoliščine, je bilo občutno manj obsojenih na minimalne kazni in mnogo več

na daljše kazni, kakor pa v skupini večkratnih povratnikov. Te razlike so bile posebno velike, ko smo proučevali samo nepogojno obsojene (glej tabelo 3, v oklepajih odstotki), čeprav so obstajale tudi pri pogojno obsojenih. Uporaba pogojne obsodbe se večkratnim povratnikom odreka samo zato, da bi se jim izrekle večinoma kratkotrajnejše kazni. Do večje uporabe dolgotrajnejših kazni je prišlo šele zaradi obstoja objektivnih oteževalnih okoliščin.

Tabela 3

Stek in prejšnja obsodba	Skupaj	Zapor in strogi zapor		
		do 3 mesecev	nad 3 do 6 mesecev	nad 6 mesecev
Prvič obsojeni, ki so storili več kaznivih dejanj v steku	58 (100)	5 (9)	24 (41)	29 (50)
Prej obsojeni, trikrat in večkrat (od tega vsaj enkrat za istovrstna dejanja), ki so storili samo eno kaznivo dejanje	96 (100)	28 (29)	49 (51)	19 (20)

hi- kvadrat = 17,9 značilen na nivoju 0,001

3. Nepogojni obsojenci za tatvino.

Na temelju teh rezultatov smo si zastavili vprašanje, kakšen cilj se more doseči s takšnimi kaznimi. Če namen kazni ni izključno represiven, tedaj ima manjkratna uporaba pogojne obsodbe pri večkratnih povratnikih smisel samo, če se postavimo na stališče, da je takšnim storilcem kaznivih dejanj potreben določen tretman v času odvzema prostosti. Toda tako kratke kazni, kakršne se tem povratnikom izrekajo, niso zadostne za kakršenkoli tretman. Te kratkotrajne kazni nam bodo jasne, če upoštevamo, da je pri povratnikih na višino kazni v občutni meri vplivala vrednost prisvojenih predmetov, da pa med povratniki, ki so storili samo eno kaznivo dejanje, prevladujejo tisti, ki so si prilastili stvari majhne vrednosti (glej tabelo 1). Če pa po drugi strani upoštevamo, da so se daljše kazni v večji meri uporabile takrat, ko so kot obteževalne prevladovali objektivne okoliščine, pridemo do sklepa, da so ravno te okoliščine odigrale najpomembnejšo vlogo pri odmeri kazni. Takšne kazni pa nujno vsebujejo elemente represivnosti.

Zanimivo je, da ni moglo spremeniti takšne prakse sodišč niti določilo o kaznovanju večkratnih povratnikov, ki ga je uveljavila novela kazenskega zakonika iz leta 1959. V členu 40 a je namreč predvidena možnost, da sodišče v primeru posebno hudega večkratnega povratništva izreče kazen,

ki presega maksimum, predpisan za določeno kaznivo dejanje. Ta možnost se v praksi sploh ne izkorišča.

b) Pri obsojencih za hudo telesno poškodbo smo imeli na voljo razmeroma majhno število primerov in je bila zato naša možnost sestavljanja skupin in podskupin omejena. To nam je onemogočilo, da bi naredili podobne primerjave, kakor smo jih napravili pri obsojencih za tatvino. Objektivna teža sama in nevarnost storjenega kaznivega dejanja sta imeli nedvomno tudi velik vpliv na odmero kazni. Delne primerjave, ki smo jih mogli opraviti, kažejo, da je na manjkratno uporabo pogojne obsodbe vplivala okoliščina, da je bilo dejanje storjeno z nožem, vsaj toliko, kolikor tudi okoliščina povratka.

Sklepi

Rezultati naše raziskave kažejo, da pri slovenskih sodiščih obstajajo za odmero kazni določeni, vobče uveljavljeni kriteriji. Del teh kriterijev je izoblikovan po načelih, ki jih je postavil jugoslovanski kazenski zakonik. Vendar sodišča niso sprejela vseh kriterijev, ki jih je postavil zakonik, vsaj ne v tisti meri, kakor jih je predpisal. Po drugi strani pa so sodišča izoblikovala tudi lastne kriterije, prilagojene oblikam kriminalitete, kakor se je dejansko pojavljala, in pomenu, ki ji ga je okolje dajalo.

Kar se tiče načina in intenzivnosti vpliva posameznih okoliščin na izrečeno kazen, so imela slovenska sodišča manj določeno stališče, kot pa pri izboru same vrste okoliščin. Obča raven kazni je zelo nizka. Večina izrečenih kazni se giblje okrog spodnje meje z zakonom predpisane kazni, tako da se je uresničeval vpliv posamezne okoliščine na kazen v glavnem znotraj zelo ozkih mej. Vendar se je tudi v teh mejah pojavljal problem, kako kombinirati vpliv različnih okoliščin, če ima upoštevanje vsake izmed njih različen namen. Tu gre za kombinacijo okoliščin, od katerih naj bi ene vplivale na kazen olajševalno, druge pa obteževalno. Takšen konflikt se zlasti kaže pri kombinaciji okoliščin, ki se nanašajo na težo samega dejanja, z osebnimi okoliščinami. Po rezultatih naše raziskave se zdi, da so v tej zadregi slovenska sodišča dajala prednost okoliščinam, ki so povezane z dejanjem. Takšno stališče je pripeljalo do izrekanja kratkotrajnih kazni celo večkratnim povratnikom, če dejanje, ki so ga

storili, ni bilo posebno hudo. S tem je vzgojno poboljševalni namen kazni stopil popolnoma v ozadje. Po drugi strani pa izgublja svoj smisel tudi represivni namen kazni, ki se mu s takšnim postopkom očitno daje prednost, kajti splošna raven kazni je izredno nizka.

Rezultati, ki smo jih dobili z našo raziskavo, kažejo, da okoliščine, ki v posameznih primerih vplivajo na kazen, kakor tudi intenzivnost njihovega vpliva, niso odvisne samo od zakonskih predpisov. Po eni strani se vse situacije in okoliščine z zakonom niti ne morejo predvideti. Po drugi strani pa obstajajo pri sodiščih določena stališča, izoblikovana očitno mimo zakonskih predpisov, ki so se globoko ukoreninila. Kolikor bi se pokazala potreba po spremembi v kaznovalni politiki, ne bi bilo dovolj spremeniti ali dopolniti samo zakonskih predpisov, temveč bi bilo treba tudi drugače vplivati na stališča sodišč. Naši rezultati kažejo na potrebo po takšni spremembi. Ta bi namreč bila neogibna, če želimo, da bi kazen dosegla določen namen.

Criteria for Sentencing Adopted by the Courts in Slovenia

In May 1964 the Institute of Criminology attached to the Faculty of Law in Ljubljana, completed its research on the criteria for sentencing adopted by the courts in Slovenia for certain offences. The present article contains the results of this research.

Head of research: Magda Bayer, L. L. D., counsellor for Criminal Statistics, Statistical Bureau of the Socialist Republic of Croatia.

Contributor: Boris Uderman, Statistician — analyst of the Institute of Criminology attached to the Faculty of Law in Ljubljana.

Research was financed by: the Boris Kidrič Fund in Ljubljana and the Secretariat for Judicial Administration of the Socialist Republic of Slovenia.

Purpose of Research

The aim of the research was to find out whether any determined criteria for sentencing existed. The Yugoslav Penal Code gives to the judges comparatively broad possibilities for the formation of their own criteria. The Code, however, provides certain directions. The aim of research was to establish whether the judges tend to follow these di-

rections and whether and how they form their own criteria.

Population covered

Since legal regulations concerning sanctions applicable to adult offenders differ essentially from those applicable to minors, only final convictions pronounced against adults (i. e. persons who have completed 18 years of age) were included in the research. It was our opinion that an analysis of the sentence passed, ought first to consider the punishment provided by statute for a certain offence since this punishment represents the limits within which the judge is given the possibility to select. On the other hand, the circumstances which influence the actual sentence depend largely on the character of the individual offence. This induced us to make a separate analysis of the imposed punishment for each of the chosen offences.

Aiming at a presentation as complete as possible, the research included all the adult persons convicted of selected criminal offences by the courts in Slovenia in 1961.

A detailed analysis finally covered the following criminal population:

Offence	Punishment threatened by the law	Number of persons convicted
Theft — Art. 249 P. C.	imprisonment from at least 3 months up to 3 years or strict imprisonment up to 5 years	1216
Aggravated theft — Art. 250 P. C.	strict imprisonment up to 10 years	257
Embezzlement in office — Art. 322, sec. 1 P. C.	imprisonment from at least 3 months up to 3 years or strict imprisonment up to 5 years	277
sec. 2	strict imprisonment up to 10 years	52
Grievous bodily injury (without permanent consequences) — Art. 141, sec. 1 P. C.	imprisonment from at least 6 months up to 3 years or strict imprisonment up to 5 years	220

Methodology

The data were collected on a questionnaire which included questions about the convict, about the circumstances in which the offence had been committed and about the sentence passed. The questionnaires were filled in by legally trained persons with court practice using the court records as a source of information.

In order to find out whether an individual circumstance had influenced a particular sentence the convicts were grouped according to the occurrence of a particular circumstance and according to the way in which it manifested itself. The groups were mutually compared with a view to the imposed punishment. For the testing of the differences in the imposed punishment the chi-square test was employed.*

Circumstances which influenced the sentences

Theft, aggravated theft, embezzlement in office

Circumstances, bearing mainly on the offence itself, had a great influence upon the sentence. The number of offences committed is an example in question. The value of the stolen goods had a special influence on the sentences passed too.

* The detailed description of methods used will be presented in a separate publication of the Institute.

The manner in which an offence was committed as well as the situation in which it was committed also had an influence upon the sanctions. This is evident from the stiffer punishment imposed upon pickpockets and those who exploited their relation to the victim (theft against the employer, landlord, tenant etc.). The research has revealed also that the courts do not always accept the standpoint of the legislator on a particular circumstance which should influence the sentence. The circumstance of »breaking open or breaking into closed buildings, rooms, strong boxes, chiffoniers or any other enclosure« for instance turns a theft into an aggravated theft which according to the language of Art. 250 of the Penal Code might be punished twice as severely as ordinary theft. Penalties for ordinary theft were compared with those of theft combined with breaking open or breaking into and it turned out that there was no major difference between them except in cases where other aggravating circumstances existed.

In trying to find out whether the type or specifics of the appropriated goods had influenced the imposition of sentence it was established that bicycle thieves were given stiffer penalties than thieves of other goods. In Slovenia the bicycle is an important means of transportation used chiefly by the workers going to work. Stiffer sentences were intended to prevent the thefts which hinder the use of this important means of transportation.

Our Penal Code provides for the same punishment for offences against social and

private property. Nevertheless, our research aimed at establishing whether the fact that the theft affected social property had any influence upon the severity of punishment. An influence could not be established even in cases where the offence had been committed by a person employed at the working organization which had been affected by the theft. The above mentioned thefts, which had been committed through exploitation of confidence and elicited stiffer sentence, affected mainly private property. Even people convicted of embezzlement in office were not punished more severely than those convicted of theft, although they all committed the offence through exploitation of confidence and to the detriment of social property. Such findings indicate that the relationship between worker and employer impressed the judges especially in cases where the employer was an individual, not an organization.

Among the circumstances that are connected with the offender's personality previous conviction doubtlessly had the greatest influence upon the severity of the penalty. Suspended sentence was much more rarely given to recidivists than to first offenders. However all recidivists did not receive equally severe punishment. In deciding on the punishment the courts took into consideration both the type and the number of previous convictions. Recidivists who had committed the same type of offence as well as those who had been convicted several times were punished more severely than those who had not shown such a dangerous tendency towards repetition.

Suspended sentence was more often imposed on offenders who restituted damages and who had confessed to the offence rather than on those who failed to do so. However, the influence of confession was not very great and was apparent only in cases where there were no specific aggravating circumstances. In persons convicted of theft the research tried to find out whether a convict's family position had exercised any influence upon the punishment. It was found that suspended sentences were more frequently used when the convict proved to be a parent, but only when no aggravating circumstances were present.

Grievous bodily injury

The fact that the injury was inflicted with a knife had a great influence upon the severity of the penalty, and such injuries were punished more severely than other. Incidental family relationship of the offender to the victim is not a consideration implied in the punishment threatened for bodily injury in

our Penal Code. Nevertheless, the research tried to establish whether such family relationship did influence the penalties for grievous bodily injury. The results obtained reveal that this circumstance counted as a mitigating factor entailing a suspended sentence much more often than in cases where it did not exist. The fact that this circumstance had a mitigating effect was surprising and that is why an explanation was sought from individual Slovene judges. The explanation stressed that heavier punishments would only sharpen the conflict which the offence had caused in the family. In such cases the victim himself often asked for a mild sentence.

Also with this category of offenders a previous conviction had a great influence upon the punishment.

It was also found that provocation was considered by the courts as a mitigating circumstance so that those who had been provoked received milder sentences than those who had not. The behaviour of the offender after he had committed the offence also had an influence upon the punishment. It was found that suspended sentence was more often applied to offenders who tried to help the victim or made up with him later on than to those who did not behave in this manner.

Offenders who had committed the offence from pure wantonness or without any apparent reason, were punished more severely than those who had been incited to the offence by a definable motive.

The manner in which individual circumstances influenced the penalty

The above mentioned circumstances exercised an influence both on the type and length of punishment as well as on the greater or lesser use of suspended sentence. But the influence on the length of punishment was more obvious than the influence on the type of punishment. In cases where the statute provided for two types of punishment Slovene courts, as a rule, chose the more lenient one even when aggravated circumstances existed. Only in extreme cases the more severe type (i. e. strict imprisonment) was applied.

The length of penalty was subject to change under the influence of most of the circumstances examined in our research. Yet in spite of the obvious influence of some circumstances on the length of the punishment the range within which it was realized was

very narrow. This is all the more evident if we consider the broad possibilities for the choice of the length of punishment which the Code offers. Theft for instance can be punished within the range of 3 months to 3 years' imprisonment or from 1 to 5 years of strict imprisonment. However, 82% of all the actual sentences fluctuated within the limits of 1 to 6 months. Long term prison sentences were not given even in cases where aggravating circumstances existed. A given aggravating or mitigating circumstance would merely entail the prolongation or reduction of the sentence for a month or two.

In studying the extent to which individual circumstances influenced the use of suspended sentence the question arose as to whether these circumstances were the same as those which determined the type and the length of sentence or whether some special circumstances were assumed. In determining the conditions for the suspension of an inflicted punishment our Penal Code (Art. 48 par. 4) puts an emphasis on a favourable prognosis as to the future behaviour of the convicted person. Therefore the use of suspended sentence is chiefly conditioned by circumstances indicating that the convicted person will not commit offences in the future even without the imposition of punishment.

Our findings revealed that each of the afore-mentioned circumstances having a general influence upon the penalty also influenced the use of the suspended sentence. It would be difficult to infer that among these circumstances there were only such which make a positive or negative prognosis of the future behaviour of the offender possible. In making such a prognosis it is important whether the offender had been convicted before. Good behaviour after the commission of the offence and the endeavour to mitigate the consequences of the deed can to a certain extent point to the offender's positive behaviour in the future. But is it possible to make a prognosis of the future behaviour of an offender on the basis of the fact that he had stolen an object of a greater or lesser value, that the object he had stolen was a bicycle or that he had caused a more or less serious bodily injury? The findings obtained lead to the conclusion that the courts did not always ascribe a special importance to the suspended sentence but considered it merely as one possibility on the scale of graded punishments.

On the basis of the results obtained the research tries to establish which circumstances were considered most important in deciding on the severity of the sentence. In

cases of offences against property it seems that the major influence was the actual fact of what had been taken, how much and how many times.

During the research it became obvious that among all the circumstances connected with the offender's personality, a previous conviction exercised the strongest influence. But recidivists were denied suspended sentence only to be given mostly short prison terms. In cases of offences against property, where recidivism occurs most frequently, this was the result of the before mentioned influence exercised upon the imposed punishment by the amount of stolen goods. According to our findings such an influence existed even in cases of recidivism and most recidivists did not steal property of a great value.

On the basis of such results the question as to the aim of such punishment obtruded itself. If the aim of a punishment is not merely repression, the less frequent use of suspended sentence with recidivists is justified only if the view is taken that such offenders need treatment during the time of detention.

Conclusions

The results of our research reveal that the Slovene courts have certain generally adopted criteria for sentencing. A certain number of these criteria has been formed on the basis of the principles embodied in the Yugoslav Penal Code. However, the courts have not or at least not entirely adopted all the principles espoused by the Penal Code. On the other hand the courts have also formed their own criteria adapted to the actual forms of criminality as they appear and are evaluated by the community.

If Slovene courts are more or less certain about the choice of the type of circumstance having an influence on sentencing, they have a less definite attitude regarding the manner and intensity of influence of circumstances on penalty. The general level of punishment is very low. The majority of penalties are close to the bottom limit of the punishment provided by law so that the influence of an individual circumstance was operative mainly within a very narrow range.

Yet even within these narrow limits the problem arose as to how to combine the influence of various circumstances which, if taken into account, have different aims. There is a conflict above all between the circumstances connected with the offence itself and the circumstances of a personal

character. According to the findings of our research it seems that in this quandary Slovene courts gave preference to the circumstances which are connected with the offence. Such an attitude led to the passing of short term sentences even in cases of multirecidivists if the offence committed was not very grave. The »treatment character« of the punishment was thus pushed into the background. On the other hand, the repressive character of punishment, obviously favoured also loses its meaning since the general level of penalty is extremely low.

The results obtained from our research reveal the fact that the circumstances which in

individual instances influence the punishment as well as the intensity of this influence do not depend on legal precepts only. All the situations and circumstances cannot even be foreseen by the law. On the other hand, however, certain deeply rooted points of view formed over and above the legal prescriptions, have been adopted by the courts. If the need for changes in our penal policy arose one would not only have to change and supplement the legal provisions but equally to influence the attitudes adopted by the courts. The results of the research call for such a change which becomes imperative if punishment is to attain a certain goal.